

Organizational Governance from the Clarivate Perspective

Ali Shabani

Assistant Professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Management,
University of Tehran, Tehran, Iran. alishabani@ut.ac.ir

Ali Sharafi

PhD., Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Management, University of
Tehran, Tehran, Iran (**Corresponding author**). a.sharafi96@ut.ac.ir

Abstract

Purpose: Organizational governance encompasses the structures, processes, and methodologies employed by an organization to communicate, direct, organize, and control its activities. Serving as a mechanism for knowledge integration and sharing, organizational governance establishes channels for disseminating knowledge, fostering cooperation among members, and empowering individuals to create, acquire, and share knowledge. It involves leveraging appropriate technologies for storing, transferring, and sharing knowledge, along with continuous monitoring and evaluation of knowledge management processes. Building an organizational culture rooted in trust and knowledge sharing is essential, especially when individuals are willing to share their knowledge. Essentially, organizational governance plays a pivotal role in enhancing organizational excellence at all levels of the organization. It contributes to heightened productivity, efficiency, and effectiveness by promoting better organization, facilitating accurate communication, improving risk management, and providing enhanced access to human and financial resources through the application of effective governance methods. Successful organizational governance necessitates informed policy-making, and a thorough analysis of research in this domain can drive progress. Therefore, the purpose of this research is to analyze the trends in published scientific literature on organizational governance within the Clarivate Database.

Method: This applied research utilizes a descriptive method and a scientometric approach to analyze the trends in scientific publications on organizational governance within the Web of Science reference database. The statistical population comprises 249 scientific outputs published between 1981 and 2021 in the Clarivate Database. To assess publication and citation patterns concerning governance indicators—such as responsibility, political stability, effectiveness, supervisory quality, rule of law, and corruption control—global governance indicators are referenced. VOSviewer and Excel software are utilized for data analysis.

Findings: Analysis reveals an upward trend in scientific outputs related to organizational governance from 1981 to 2021, with a predominant focus on economics, public administration, and government. Notable authors include Philatoto, Leiblein, and Jackson, while countries such as the United States, England, Canada, Germany, the Netherlands, and China, along with universities like Stanford, the University of Illinois, the University of Arizona, the University of Georgia,

---

Cite this article: Shabani, A. & Sharafi, A. (2024). Organizational Governance from the Clarivate Perspective. *Sciences and Techniques of Information Management*, 10(3): 273-298. <https://doi.org/10.22091/STIM.2024.10093.2037>

Received: 2024-09-22 ; **Revised:** 2024-11-11 ; **Accepted:** 2024-12-15 ; **Published online:** 2024-09-23

© The Author(s).

Article type: Research Article

Published by: University of Qom.

the University of Copenhagen, and Harvard University, are at the forefront of publishing outputs on organizational governance. Top-performing countries in governance indicators include the Netherlands, Canada, Germany, the United Kingdom, Taiwan, France, the United States, Spain, Italy, and China. Co-authorship, co-referencing, and scientific collaboration are relatively limited and dispersed, with countries such as the United States, England, Malaysia, and Brazil exhibiting higher levels of interaction. Key topics in organizational governance include governance, management, innovation, systems, organizational and corporate performance, trust, networks, information technology, and collaboration. The study concludes that innovation and technology, particularly in effective e-governance, play a crucial role in enhancing transparency, improving information accessibility, and boosting overall organizational performance. They enhance management processes, including reporting and control, while fostering new channels for communication and collaboration among organizational members, resulting in accelerated progress.

The facilitation of governance processes has been shown to correlate with increased productivity, efficiency, and effectiveness. Notably, the research indicates a negative relationship between the number of documents and governance indicators, suggesting that fluctuations in scientific publication output influence corresponding changes in governance indicators. However, a strong positive correlation exists between citation rates and governance indicators across countries. This highlights the reciprocal relationship between scientific production and citation rates on governance indicators. It emphasizes that countries with strong governance performance often experience higher rates of publication and citation of scientific outputs.

Conclusion: In conclusion, analyzing scientific outputs in organizational governance can inform effective scientific policies, reveal new subject areas and research gaps, outline research directions, promote the generation of new knowledge, and encourage further research initiatives. Additionally, it fosters the anticipation of future scientific developments, identifies influential contributors in the scientific community, establishes improved connections and collaborations across various fields, and promotes overall scientific advancement in the area of organizational governance.

Keywords: Governance, Organizational governance, Analysis of scientific outputs, Data visualization, Scientometrics, Clarivate Database.

حکمرانی سازمانی از منظر کلریویت

علی شعبانی

استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. alishabani@ut.ac.ir

علی شرفی

دکتری، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده‌گان مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

a.sharaf96@ut.ac.ir

چکیده

هدف: حکمرانی سازمانی به معنای ساختار، فرآیندها و روش‌هایی است که یک سازمان به منظور ارتباط، هدایت، سازماندهی و کنترل فعالیت‌هایش به کار می‌گیرد. حکمرانی سازمانی ابزاری برای ترکیب و به اشتراک‌گذاری دانش در سازمان و میان افراد آن است که می‌تواند به ایجاد کانال‌ها و پلتفرم‌های مناسب برای انتشار دانش در سازمان، تسهیل همکاری و تعامل بین اعضای سازمان برای اشتراک‌گذاری دانش، توانمندسازی افراد برای ایجاد دستیابی و اشتراک‌گذاری دانش، استفاده از فناوری‌های مناسب برای ذخیره‌سازی، انتقال و اشتراک دانش، نظارت و ارزیابی مستمر بر فرآیندهای مدیریت دانش و حکمرانی سازمانی و ایجاد فرهنگ سازمانی مبتنی بر اعتماد و اشتراک دانش که در آن افراد تمایل به اشتراک‌گذاری دانش داشته باشند کمک کند. به عبارت دیگر، حکمرانی سازمانی برای تعالی سازمان در سطوح مختلف مهم است و می‌تواند به افزایش بهره‌وری، کارایی و اثربخشی از طریق سازماندهی بهتر، ارتباطات صحیح‌تر و مدیریت ریسک بهتر و دسترسی بهتر به منابع انسانی و مالی از طریق اعمال روش‌های صحیح حکمرانی کمک کند. حکمرانی صحیح سازمانی نیازمند سیاست‌گذاری درست در این زمینه است که تحلیل روند پژوهش‌های انجام شده در این حوزه می‌تواند به پیشرفت در آن منجر شود. بنابراین، هدف این پژوهش تحلیل روند منابع علمی منتشر شده حکمرانی سازمانی در پایگاه استنادی کلریویت است.

روش: این پژوهش از نوع کاربردی بوده که با روش توصیفی و رویکرد علم‌سنجی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل ۲۴۹ برون‌داد علمی منتشر شده حوزه حکمرانی سازمانی بین سال‌های ۱۹۸۱-۲۰۲۱ در پایگاه کلریویت است. برای بررسی و مقایسه میزان انتشار و استناد برون‌دادهای علمی با شاخص‌های حکمرانی (مسئولیت‌پذیری، ثبات سیاسی، اثربخشی، کیفیت نظارتی، قانون‌گرایی و کنترل فساد) از سایت شاخص‌های حکمرانی جهانی استفاده شده است. ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم‌افزار VOSviewer و اکسل انجام شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که روند برون‌دادهای علمی در حوزه حکمرانی سازمانی از سال ۱۹۸۱-۲۰۲۱ صعودی است و موضوع حکمرانی در حوزه‌های اقتصادی، مدیریت عمومی و دولتی بیشتر مطرح شده است. همچنین

استاد به این مقاله: شعبانی، علی؛ شرفی، علی (۱۴۰۳). حکمرانی سازمانی از منظر کلریویت. *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*. ۱۰(۳): ۲۷۳-۲۹۸. <https://doi.org/10.22091/STIM.2024.10093.2037>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۰۱؛ تاریخ اصلاح: ۱۴۰۳/۰۸/۲۱؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۲۵؛ تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۳/۰۷/۰۲

ناشر: دانشگاه قم

نوع مقاله: پژوهشی

© نویسندگان.

نویسندگانی مانند فیلاتوتو، لیبیلین و جکسون بیشترین استناد را در میان منتشرکنندگان برونادهای علمی داشته‌اند و کشورهای آمریکا، انگلیس، کانادا، آلمان، هلند و چین؛ و دانشگاه‌های استنفورد، ایلینویز، آریزونا، جورجیا، کپنهاگن و هاروارد به ترتیب بیشترین برونادهای حکمرانی سازمانی را منتشر کرده‌اند. اما به لحاظ شاخص‌های حکمرانی کشورهای هلند، کانادا، آلمان، انگلیس، تایوان، فرانسه، آمریکا، اسپانیا، ایتالیا و چین به ترتیب بهترین عملکرد را داشته‌اند. علاوه بر این یافته‌ها نشان داد که هم‌نویسندگی، هم‌استنادی و همکاری علمی پژوهشگران، سازمان‌ها، کشورها و منابع علمی این حوزه کمتر و پراکنده است و کشورهای آمریکا، انگلیس، مالزی و برزیل تعاملات و همکاری‌های علمی بیشتری نسبت به پژوهشگران کشورهای دیگر داشته‌اند و موضوعاتی مانند حکمرانی، مدیریت، نوآوری، سیستم‌ها، عملکرد سازمان‌ها و شرکت‌ها، اعتماد، شبکه‌ها، تکنولوژی اطلاعات و همکاری در زمینه حکمرانی سازمانی مهم هستند. در نتیجه می‌توان گفت که نوآوری و فناوری، نقش مهمی در تحقق حکمرانی به ویژه حکمرانی الکترونیک مؤثر در سازمان‌ها دارند و می‌توانند به ارتقای شفافیت و اطلاع‌رسانی از طریق سیستم‌های سازمانی منجر شوند و اطلاعات را در سراسر سازمان دسترس‌پذیر کنند. همچنین به بهبود عملکرد فرایندهای مدیریتی، مانند گزارش‌دهی و کنترل کمک کنند و مسیرهای جدیدی برای ارتباط و همکاری بین اعضای یک سازمان فراهم آورده و به تسریع و تسهیل فرایندهای حکمرانی، افزایش بهره‌وری، کارایی و اثربخشی منجر شوند. یافته‌های دیگر نشان داد که بین تعداد مدارک و شاخص‌های حکمرانی رابطه منفی وجود دارد؛ به این معنا که با افزایش و کاهش انتشار برونادهای علمی شاخص‌های حکمرانی نیز کاهش و افزایش داشته‌اند. ولی بین استناد و شاخص‌های حکمرانی کشورها همبستگی و رابطه قوی مثبتی وجود دارد. بنابراین، می‌توان گفت که میزان تولیدات علمی و استناد به آنها بر روی شاخص‌های حکمرانی اثرگذار هستند و برعکس عملکرد بهتر کشورها در شاخص‌های حکمرانی برای افزایش انتشار و استناد به برونادهای علمی مؤثر است.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که تحلیل برونادهای علمی حکمرانی سازمانی می‌تواند به سیاست‌گذاری‌های درست علمی، کشف حوزه‌های موضوعی جدید و شکاف‌های علمی، شناسایی مسیرهای پژوهشی، کسب و خلق دانش جدید، انجام پژوهش‌های جدید، پیش‌بینی تحولات علمی آینده، شناسایی کنشگران علمی فعال و برجسته، ایجاد ارتباطات و همکاری‌های علمی بیشتر میان کنشگران علمی در حوزه‌های مختلف و توسعه علمی در زمینه حکمرانی سازمانی کمک کند.

کلیدواژه‌ها: حکمرانی سازمانی، برونادهای علمی، مصورسازی داده‌ها، علم‌سنجی، پایگاه کلروپیت.

۱. مقدمه

حکمرانی سازمانی به معنای ساختار، فرآیندها و روش‌هایی است که یک سازمان به منظور ارتباط، هدایت، سازماندهی و کنترل فعالیت‌هایش به‌کار می‌گیرد. حکمرانی سازمانی ابزاری برای ترکیب و به‌اشتراک‌گذاری دانش در سازمان و میان افراد آن است که می‌تواند به ایجاد کانال‌ها و پلتفرم‌های مناسب برای انتشار دانش در سازمان، تسهیل همکاری و تعامل بین اعضای سازمان برای اشتراک‌گذاری دانش، توانمندسازی افراد برای ایجاد، دستیابی و اشتراک‌گذاری دانش، استفاده از فناوری‌های مناسب برای ذخیره‌سازی، انتقال و اشتراک دانش، نظارت و ارزیابی مستمر بر فرآیندهای مدیریت دانش و حکمرانی سازمانی و ایجاد فرهنگ سازمانی مبتنی بر اعتماد و اشتراک دانش که در آن افراد تمایل به اشتراک‌گذاری دانش داشته باشند، کمک کند (موسوی و همکاران، ۲۰۲۱).

حکمرانی سازمانی نقش مهمی در خلق و اشاعه نوآوری در سازمان‌های امروزی دارد. حکمرانی سازمان‌ها در دستیابی سازمان‌ها به اهداف و استراتژی‌های خود مؤثر است (کروودور و سیفی^۱، ۲۰۱۷). حکمرانی سازمانی اولین بار توسط ریچارد اِلِس^۲ (۱۹۶۰) مطرح شد که در آن عملکرد و ساختار سیاست‌های سازمانی مورد بحث و بررسی قرار گرفت (معمارزاده‌طهران و کاوه، ۱۳۸۹). اما حکمرانی خوب سازمانی برای اولین بار در سال ۲۰۱۵ مطرح شد که مقصود از آن به‌کارگیری شاخص‌های حکمرانی در سطوح مختلف سازمانی است. شلیفر و ویشنی^۳ (۱۹۹۷) حکمرانی سازمانی را مجموعه روش‌هایی می‌دانند که تأمین‌کنندگان مالی سازمان را از بازگشت سرمایه خود مطمئن می‌سازد.

در تعریف نوین، حکمرانی سازمانی عبارت است از: قوانین و روش‌هایی که هیأت مدیره مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی، انصاف و برابری (عدالت) کارایی و اثربخشی، مشارکت و شفافیت را در ارتباط میان سازمان و ذی‌نفعان آن (حامیان مالی، مشتریان، مدیران، کارکنان، دولت و جامعه) تضمین می‌کند (ارتوک و همکاران^۴، ۲۰۰۴). حکمرانی سازمانی ابزاری برای تعالی سازمان در سطوح مختلف است که می‌تواند به افزایش بهره‌وری، کارایی و اثربخشی از طریق سازماندهی بهتر، ارتباطات صحیح‌تر و مدیریت ریسک بهتر، دسترسی بهتر به منابع انسانی و مالی از طریق اعمال روش‌های صحیح حکمرانی با هدف افزایش عملکرد، کاهش ریسک از طریق شناسایی و ارزیابی

<http://stjm.gom.ac.ir>

1. Crowther & Seifi
2. Richard Elles
3. SHLEIFER & VISHNY
4. Erturk, Froud, Johal & Williams

ریسک در چارچوب‌های حکمرانی، افزایش شفافیت بیشتر از طریق ارائه گزارش به موقع به ذینفعان، و افزایش اعتماد بیشتر ذینفعان (سهامداران، مشتریان، همکاران و سایر ذینفعان) با اعمال روش‌های حکمرانی منظم و شفاف کمک کند. از دیدگاه معمارزاده طهران و کاوه (۱۳۸۹) حکمرانی سازمانی مطلوب نقش مؤثری در توسعه ابعاد رفتار شهروندی (نوع‌دوستی، جوانمردی، نگرش مدنی، احترام و وظیفه‌شناسی) دارد و بر روی فرهنگ سازمانی نیز اثرگذار است (علیپور، ۱۳۹۳) و می‌تواند به بهبود عملکرد کارکنان (جلودارلو، ۱۳۹۵)، مدیریت بهتر منابع انسانی (غفاری، ۱۳۹۷)، سلامت سازمانی (عزب‌دفتر و رجبی فرجاد، ۱۳۹۸) و رفتار نوآورانه (سیدعامری، عباسی و جمشیدی، ۱۳۹۸؛ جمشیدی، عباسی و سیدعامری، ۱۳۹۹) منجر شود. در کل حکمرانی سازمانی می‌تواند با استفاده از رهبری و استراتژی درست، به تعریف جهت‌گیری و وظایف اصلی سازمان، نظارت، مدیریت و کنترل عملکرد سازمان، شناسایی، ارزیابی و مدیریت ریسک‌های مختلف، و ایجاد شفافیت از طریق ارائه گزارش روشن و به موقع به ذینفعان کمک کند و زمینه‌های لازم برای رشد و توسعه سازمان را فراهم آورد.

بررسی روند علمی حکمرانی سازمانی نشان می‌دهد که این مفهوم از دهه ۱۹۸۰ مورد توجه پژوهشگران قرار گرفت و به عنوان یک نیاز اساسی برای سازمان‌های بزرگ شناخته شد. همچنین چارچوب‌های اولیه حکمرانی سازمانی در دهه ۱۹۹۰ ارائه شد تا به سازمان‌ها کمک کند فرآیندهای حکمرانی کارآمدی داشته باشند. علاوه بر این، در دهه ۲۰۰۰ میلادی تمرکز بر روی مدیریت ریسک افزایش پیدا کرد و مدل‌های جدیدی از حکمرانی سازمانی مطرح شدند که مهم‌ترین آنها حکمرانی داده‌محور، حکمرانی فناوری اطلاعات، حکمرانی اجتماعی و حکمرانی زیست محیطی بود که از دهه ۲۰۱۰ به بعد بیشتر مورد بحث و بررسی قرار گرفتند. این روند علمی نشان می‌دهد که حکمرانی سازمانی از یک موضوع ساده سازمانی به سمت مباحث پیشرفته‌تر مثل مدیریت ریسک، حکمرانی فناوری و حکمرانی پایدار حرکت کرده و اهمیت آن در سازمان‌های کشورهای توسعه‌یافته روز به روز افزایش یافته است. اما براساس سند نقشه جامع علمی کشور، در ایران موضوع حکمرانی سازمانی آنچنان که باید مورد توجه کنشگران علمی و سازمان‌ها قرار نگرفته است. لذا، می‌توان گفت که تحلیل علمی روند تکامل حکمرانی سازمانی می‌تواند به سیاست‌گذاری علمی در این حوزه کمک کند و زمینه‌های لازم برای تعیین و شناسایی ضعف‌های موجود در چارچوب‌ها و رویکردهای فعلی حکمرانی سازمانی و تمرکز بر رفع آنها، شناسایی نیازهای آینده با درک روندهای کنونی و تحولات احتمالی آینده برای پیش‌بینی و اتخاذ سیاست‌های مناسب در زمینه نیازهای حکمرانی سازمانی در آینده نزدیک و دور، شناسایی اولویت‌های تحقیقاتی با رصد نیازها و ضعف‌های فعلی برای پیشرفت بیشتر در زمینه حکمرانی سازمانی، و بهبود چارچوب‌ها و مدل‌های موجود از طریق شناسایی و درک

محدودیت‌های موجود فراهم آورد. چراکه تحلیل روند علمی این حوزه می‌تواند به سیاست‌گذاران علمی کمک کند تا سیاست‌های هدفمندتر و مبتنی بر شواهدی را از طریق شناسایی روندهای موضوعی، انتشار، استناد، هم‌نویسندگی و هم‌استنادی پژوهشگران، سازمان‌ها و کشورهای پیشرو در این زمینه اتخاذ نمایند. همچنین تحلیل روند بروندهای علمی این حوزه می‌تواند به تقویت پژوهش‌ها، کشف حوزه‌های موضوعی جدید و شکاف‌های علمی، شناسایی مسیرهای پژوهشی، کسب و خلق دانش جدید، انجام پژوهش‌های جدید، جذب و بکارگیری نخبگان، جذب سرمایه‌های فکری، جذب و شناسایی حامیان پژوهشی، ایجاد انجمن‌های تخصصی علمی، پیش‌بینی تحولات علمی آینده، شناسایی کنشگران علمی فعال و برجسته، ایجاد ارتباطات و همکاری‌های علمی بیشتر میان کنشگران علمی در حوزه‌های مختلف و توسعه علمی در زمینه حکمرانی سازمانی کمک کند.

در این راستا، هدف اصلی این پژوهش شناسایی روند انتشار، استناد و ترسیم نقشه همکاری‌های علمی میان پژوهشگران، سازمان‌ها، نشریات و کشورهای منتشرکننده بروندهای علمی در پایگاه استنادی کلریویت^۱ و مقایسه و بررسی رابطه بین انتشار و استناد بروندهای علمی با شاخص‌های حکمرانی از طریق پاسخگویی به پرسش‌های زیر است:

(۱) روند نشر و استناد به بروندهای علمی حوزه حکمرانی سازمانی براساس موضوع، زبان، پژوهشگران، کشورها، سازمان‌ها و منابع منتشرکننده از سال ۱۹۸۱-۲۰۲۱ در پایگاه استنادی کلریویت چگونه است؟

(۲) نقشه هم‌نویسندگی و هم‌استنادی پژوهشگران، کشورها، سازمان‌ها و منابع منتشرکننده از سال ۱۹۸۱-۲۰۲۱ در پایگاه استنادی کلریویت چگونه است؟

(۳) نقشه هم‌رخدادی کلیدواژه‌های حکمرانی سازمانی از سال ۱۹۸۱-۲۰۲۱ در پایگاه استنادی کلریویت چگونه است؟

(۴) رابطه میان انتشار و استناد بروندهای علمی با شاخص‌های حکمرانی کشورها چگونه است؟

۲. پیشینه پژوهش

از دیدگاه زوکیل و اسمیرک^۲ حکمرانی سازمانی نحوه مدیریت و تنظیم سازمان‌ها را تعیین می‌کند و دستوردهای سازمان را با توجه به منافع ذی‌نفعان حداکثر می‌سازد و از تأثیر منفی تعارض منافع آنها بر روی اهداف سازمانی جلوگیری می‌کند (زوکیل و اسمیرک، ۲۰۱۵). کمیسیون مستقل

1. Clarivate

2. Zwikeyal & Smyrk

حکمرانی خوب در خدمات دولتی با همکاری مشترک نهاد صاحب امتیاز مالیه و حسابداری دولتی و سازمان مدیریت دولتی در لندن (۲۰۰۴)، اصول و شاخص‌های حکمرانی خوب در سازمان‌های دولتی و خدماتی را شامل مؤلفه‌های زیر می‌داند:

(۱) نتیجه‌گرایی: داشتن یک هدف سازمانی روشن و مؤثر برای هدایت و مدیریت فعالیت‌ها و تصمیم‌های افراد در تمام سطوح سازمانی ضروری است.

(۲) اثربخشی نقش‌ها و وظایف: حکمرانی خوب مستلزم روشن بودن نقش‌ها و مسئولیت‌های افراد در سطوح مختلف سازمان است.

(۳) ارتقای ارزش‌ها: حکمرانی خوب مستلزم توسعه ارزش‌های مشترک (فرهنگ سازمانی، خط‌مشی‌ها و زیرساخت رفتاری) و انتقال آن به کارمندان و اعضای سازمان است.

(۴) شفاف‌سازی: شفافیت شامل اتخاذ و اجرای تصمیمات براساس روش‌های توافق شده است. اطلاعات باید به صورت آزادانه و مستقیم در دسترس کاربران خدمات و عموم مردم قرار گیرد.

(۵) ظرفیت‌سازی: سازمان‌ها به افرادی با مهارت‌های بالا نیاز دارند تا بتوانند آنها را به نحو مؤثری راهنمایی و کنترل کنند. این امر سبب شایسته‌سالاری و افزایش هم‌افزایی در سازمان و تحقق اهداف آن خواهد شد.

(۶) پاسخگویی: این مولفه شامل فرایند توافق در قبال فعالیت‌های انجام شده از طرف شما به طرف مقابل است. یک رویکرد سیستماتیک برای اجرای این فرایند نیاز است. پاسخگویی واقعی تنها شامل گزارش‌دهی یا تشریح فعالیت‌های قبلی نیست، بلکه شامل جذب ذی‌نفعان برای فهماندن و پاسخ به دیدگاه‌های آنها، تحت عنوان طرح‌های سازمانی و اجرای آن‌ها نیز است (عزب‌دفتر و رجبی‌فرجاد، ۱۳۹۸).

در این پژوهش برای جستجوی پیشینه‌های مرتبط با پژوهش با کلیدواژه *organizational governance* در پایگاه‌های اطلاعاتی و موتورهای جستجوی خارجی مختلف مانند گوگل، یاهو، گوگل اسکالر^۱، آمازون^۲، کلریویت^۳، اسکوپوس^۴، ساینس‌دیرکت^۵، پروکوئست^۶، اشپیرینگر^۷،

1. Google Scholar
2. Amazon
3. Clarivate
4. Scopus
5. Science Direct
6. ProQuest
7. Springer

امرالد^۱، فرانسیس و تیلور^۲، وایلی^۳ و دواج^۴ و غیره) و با کلیدواژه حکمرانی سازمانی در پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی ایراندک، مگیران، علم‌نت، نورمگز، پایگاه استنادی علوم جهان اسلام و اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی به جستجو و گردآوری پیشینه‌ها پرداخته شد.

یگانگی، الوانی و معمارزاده‌طهران (۱۳۹۵) در پژوهشی به اولویت‌بندی شاخص‌های حکمرانی خوب در سازمان‌های کارا (مطالعه موردی: شعب بانک رفاه استان قزوین) پرداختند و نشان دادند که پاسخگویی، قانون‌گرایی و ارزش‌گرایی از مهم‌ترین ابعاد حکمرانی خوب سازمانی هستند.

بیک‌زاد و زارع‌دیزج (۱۳۹۷) در پژوهشی به مفاهیم، اصول و تئوری‌های ارائه شده پیرامون حکمرانی سازمانی پرداختند و نشان دادند که نظریه‌های اخیر پیرامون حکمرانی سازمانی با تئوری عاملیت و کارگزاری آغاز شده و پس از آن به تئوری خادمیت و نظریه ذی‌نفعان گسترش یافته است. علاوه بر این، تئوری وابستگی به منابع، نظریه سیاسی، نظریه مشروعیت و نظریه قرارداد اجتماعی از دیگر نظریه‌های این مقوله به‌شمار می‌روند.

همچنین عباسی، محمودی و آقاجان‌تبار (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «پژوهش در حکمرانی الکترونیک»، به فرآیندها، روال‌ها، تکنیک‌ها و ابزارهای اصلی، ساختار مفاهیم، مدل‌های مفهومی اصلی، نظریه‌های اصلی و چارچوب‌های نظری، پارادایم‌های فکری و فلسفی و نقشه علم این حوزه پرداختند و نشان دادند که دولت الکترونیک، مشارکت الکترونیک و حکمرانی الکترونیک، بیشترین موضوعات پژوهش‌های این حوزه را به خود اختصاص داده‌اند.

علاوه بر این، محمودی و آقائی‌روزبهانی (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان «خوشه‌های موضوعی در حوزه دانشی حکمرانی سازمانی»، با استفاده از روش هم‌رخدادی واژگان نشان دادند، واژگانی مانند حکمرانی، مدیریت، همکاری، شرکت، عملکرد، مدیر، مالی و بازار بیشترین هم‌رخدادی را در حوزه حکمرانی سازمانی داشته‌اند.

براتلو (۱۴۰۲) با ارائه چهارچوب مفهومی حکمرانی سازمانی با استفاده از روش فراترکیب نشان داد که مؤلفه‌هایی مانند منابع انسانی (ارتباطات، سرمایه اجتماعی، سرمایه فکری، توانمندسازی و اعتمادسازی)، ساختار حکمرانی (رهبری، مدیریت، پاسخگویی، شفافیت، قانون‌مندی، عدالت محوری و مشارکت جویی) و ساختار سازمانی (استراتژی، اداره سازمان، فناوری، یادگیری

1. Emerald
2. Francis & Taylor
3. Wiley
4. DOAJ

سازمانی، فرهنگ و عملکرد) برای حکمرانی سازمانی مؤثر هستند.

وارث^۱ (۲۰۰۱) در پژوهشی با عنوان «رویکرد فرا پارادایمی به مدیریت عمومی»، به تعیین ابعاد حکمرانی خوب پرداخته و نشان داد که عواملی مانند پاسخگویی، مدیریت ریسک، و ارزیابی عملکرد از مهم‌ترین ابعاد حکمرانی سازمانی خوب برای اداره بهتر سازمان‌ها هستند.

در پژوهش دیگری دوریسین و پوزن^۲ (۲۰۰۹) به بررسی مقاله‌های منتشر شده در مجله حکمرانی سازمانی از سال ۱۹۹۳-۲۰۰۷ پرداختند و نشان دادند که موضوع حکمرانی سازمانی به بلوغ رسیده و می‌تواند به عنوان یک رشته علمی در آینده ظاهر شود و علی‌رغم این بلوغ، هنوز در این حوزه نظریه‌های جامع و فراگیری وجود ندارد.

همچنین فیلاتوچف و بوید^۳ (۲۰۰۹) در پژوهشی با عنوان «بررسی وضعیت حکمرانی شرکتی با نگاهی به آینده نشان دادند که موضوعات داغ حکمرانی سازمانی در زمینه هیئت مدیره‌ها، کدهای حکمرانی و جهانی‌سازی سیستم‌های حکمرانی سازمانی است.

حاتمله و سلامه^۴ (۲۰۱۷) در پژوهشی با بررسی سطح پاسخگویی اداری و حکمرانی سازمانی در ادارات آموزش و پرورش کشور اردن نشان دادند که حکمرانی سازمانی نقش مؤثری در پاسخگویی اداری دارد.

تحلیل علم‌سنجی بروندهای علمی حکمرانی شرکتی در پایگاه استنادی اسکوپوس از سال ۲۰۱۰-۲۰۱۸ توسط کرمانیان و همکاران (۲۰۱۹) نشان داد که بروندهای منتشر شده توسط پژوهشگران کشورهای آمریکا، انگلیس و استرالیا بیشتر مورد استناد قرار گرفته‌اند.

روهریش و همکاران^۵ (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان «حکمرانی درون‌سازمانی: بررسی، مفهوسازی و گسترش آن»، به بررسی ۱۴۱۵ مقاله منتشر شده در مجله‌های مختلف رشته مدیریت از سال ۱۹۹۰-۲۰۱۸ پرداختند و نشان دادند که روند انتشار آثار این حوزه صعودی بوده و موضوعاتی مانند عدم قطعیت، دارایی‌های اختصاصی، مدت رابطه، ساختار وابستگی به قدرت، چارچوب قانونی و نهادی، نوع رابطه سازمان، حکمرانی رابطه‌ای و قراردادی و تاثیر متقابل آنها، عملکرد متبادل/رابطه، رفتار فرصت‌طلبانه و یادگیری و حل مشترک، بر روی حکمرانی درون‌سازمانی مؤثر هستند.

1. Vares

2. Durisin & Puzone

3. Filatotchev & Boyd

4. Hatamleh & Salameh

5. Roehrich

بررسی پیشینه‌های پژوهش نشان می‌دهد که مهم‌ترین موضوع حکمرانی سازمانی در ایران شامل پاسخگویی، قانون‌گرایی و ارزش‌گرایی، داشتن منابع انسانی، ساختار حکمرانی و سازمانی مناسب است و این موضوع در ایران به تازگی مطرح شده و پژوهش‌های زیادی در این زمینه انجام نشده است. همچنین علی‌رغم اینکه مفهوم حکمرانی سازمانی در کشورهای پیشرفته سابقه طولانی دارد و مسائلی مانند پاسخگویی، مدیریت ریسک، و ارزیابی عملکرد برای حکمرانی سازمانی خوب، مؤثر هستند؛ اما این مفهوم هنوز به بلوغ نرسیده و نیازمند انجام پژوهش‌های کاربردی برای شناسایی مفاهیم، ابعاد و مؤلفه‌های مؤثر در این زمینه است. بنابراین، هدف پژوهش حاضر شناسایی روند نشر، استناد، پژوهشگران، کشورها، سازمان‌ها و منابع مهم این حوزه با رویکرد علم‌سنجی است، تا به تحلیل روند این حوزه کمک کند.

۳. روش پژوهش

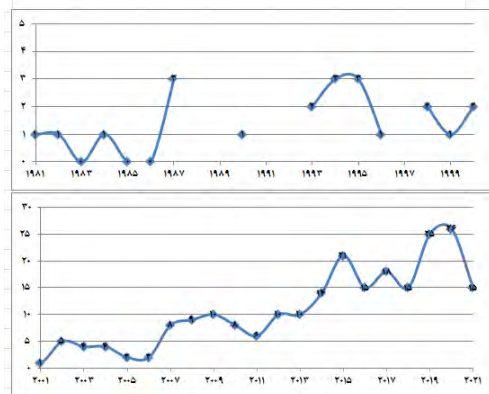
پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ روش توصیفی بوده که با رویکرد علم‌سنجی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل ۲۴۹ برونداد علمی حوزه حکمرانی سازمانی منتشر شده بین سال‌های ۱۹۸۱-۲۰۲۱ در پایگاه استنادی کلریویت است. برای گردآوری اطلاعات از بخش جستجوی پیشرفته پایگاه استنادی کلریویت در تاریخ ۱۴۰۰/۸/۱۵ استفاده شده است. به این معنی که با وارد کردن عبارت انگلیسی Organizational Governance در بخش جستجوی پیشرفته این پایگاه و محدود کردن آن به عنوان (TI)، تعداد ۲۴۹ عنوان مدرک علمی بازیابی شد و از طریق بخش Analyze Results و Save to other file format به صورت Full Record and Cited References و Plain Text خروجی گرفته شد. بعد از آن برای استخراج روند نشر بروندادهای علمی، حوزه‌های موضوعی، نوع مدارک، زبان، سازمان‌ها و کشورهای منتشرکننده آن‌ها با محدود کردن جستجو در بخش جستجوی پیشرفته پایگاه، به استخراج اطلاعات لازم درباره آن‌ها پرداخته شد. در نهایت برای تعیین میزان استناد، هم‌استنادی، هم‌نویسندگی و هم‌رخدادی کلیدواژه‌ها و ترسیم نقشه آن‌ها از نرم‌افزار VOSviewer استفاده شد. همچنین برای گردآوری داده‌ها در این پژوهش از ابزار یادداشت‌برداری و برای ترسیم نمودارها و جدول‌ها از نرم‌افزار Excel استفاده شده است. برای جلوگیری از زیاد شدن تعداد نمودارها و جداول، فقط برای ۲۰ مجله، نویسنده، زبان، کشور و سازمانی که بیشترین تعداد استناد، هم‌استنادی، هم‌نویسندگی و هم‌رخدادی کلیدواژه را دریافت کرده بودند، در این حوزه نمودار طراحی شده است. علاوه بر این، برای بررسی و مقایسه میزان انتشار و استناد بروندادهای علمی با شاخص‌های حکمرانی (مسئولیت‌پذیری، ثبات سیاسی، اثربخشی، کیفیت نظارتی، قانون‌گرایی و

کنترل فساد) از سایت شاخص‌های حکمرانی جهانی^۱ استفاده شده، و تنها برای ۱۰ کشور برتر در این زمینه جدول ترسیم شده است.

۴. یافته‌ها

شناسایی و تحلیل روند نشر بروندهای علمی یک حوزه برای تبیین و تفسیر انواع مدارک منتشر شده در انواع منابع اطلاعاتی، اهمیت موضوعات بررسی شده، میزان هم‌نویسندگی، استناد و هم‌استنادی توسط کنشگران علمی در طول سال‌های مختلف مؤثر است و می‌تواند به تعیین علل توجه جامعه علمی به این موضوعات و همکاری‌های علمی آنها در سال‌های مختلف در انواع زبان‌ها و مدارک علمی کمک کند. لذا، در ادامه به بررسی روند نشر، حوزه‌های موضوعی، انواع مدارک، زبان‌ها، مجله‌ها، استناد، هم‌استنادی، هم‌نویسندگی و هم‌رخدادی واژگان حوزه حکمرانی سازمانی و رابطه آنها با شاخص‌های حکمرانی پرداخته می‌شود.

۴-۱. روند نشر بروندهای علمی

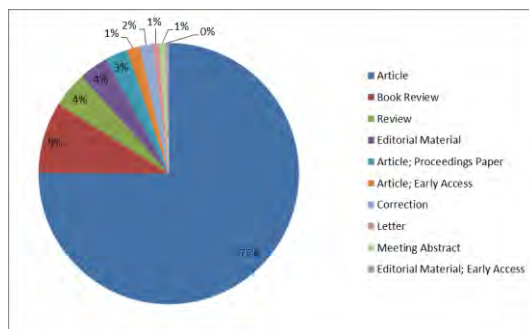

نمودار ۱- روند نشر بروندهای علمی حکمرانی سازمانی

نمودار (۱) نشان می‌دهد که روند بروندهای علمی در حوزه حکمرانی سازمانی با کمی نوسان در سال‌های مختلف صعودی است. همچنین بیشترین تعداد انتشارات این حوزه به ترتیب با ۲۵ و ۲۶ عنوان، مربوط به سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ است و روند نشر بروندها از سال ۲۰۱۱ به بعد نسبت به سال‌های قبل بیشتر شده که نشانگر توجه کنشگران علمی در جهان به موضوع حکمرانی سازمانی است.

1. The Worldwide Governance Indicators (WGI). <https://info.worldbank.org/governance/wgi/>

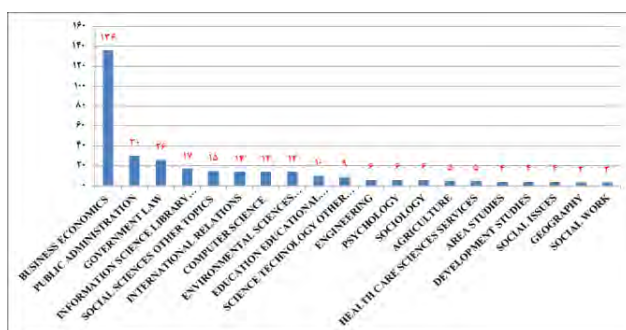
۴-۲. انواع مدارک منتشر شده

نمودار ۲- انواع بروندهای علمی حکمرانی سازمانی

نمودار (۲) نشان می‌دهد که بیشترین نوع بروندهای علمی با ۷۵ درصد از نوع مقاله است و بررسی و نقد کتاب نیز با ۹ درصد در جایگاه بعدی قرار دارد. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهد که مقالات کنفرانسی نیز در این حوزه کمتر است که نشانگر برگزاری همایش‌های ملی و بین‌المللی کمتر توسط جوامع علمی این حوزه در کشورهای مختلف جهان است.

۴-۳. حوزه‌های موضوعی بروندهای علمی

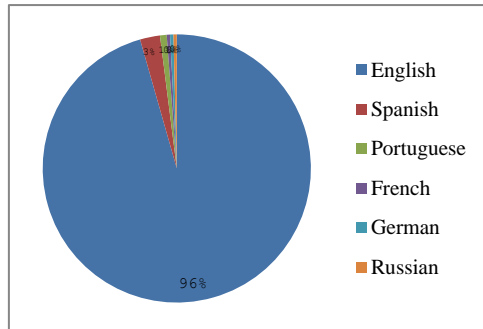

نمودار ۳- حوزه‌های موضوعی بروندهای علمی حکمرانی سازمانی

نمودار (۳) نشانگر آن است که بیشترین مقاله‌های منتشر شده به ترتیب با ۱۴۶، ۳۰، ۲۶، ۱۷ و ۱۵ مورد مربوط به حوزه‌های موضوعی اقتصادی، مدیریت عمومی، قانون دولتی، علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و علوم اجتماعی است. همچنین موضوعات روابط بین‌الملل، علوم کامپیوتر و علوم زیست محیطی هر کدام با ۱۴ عنوان؛ حوزه آموزش با ۱۰ عنوان و علم و فناوری با ۹ عنوان؛ مهندسی، روانشناسی و جامعه‌شناسی هر کدام با ۶ عنوان؛ کشاورزی و خدمات بهداشتی با ۵ عنوان؛ و حوزه‌های عمومی، مسائل اجتماعی و امور اجتماعی هر کدام با ۴ عنوان، موضوعات بروندهای علمی را به

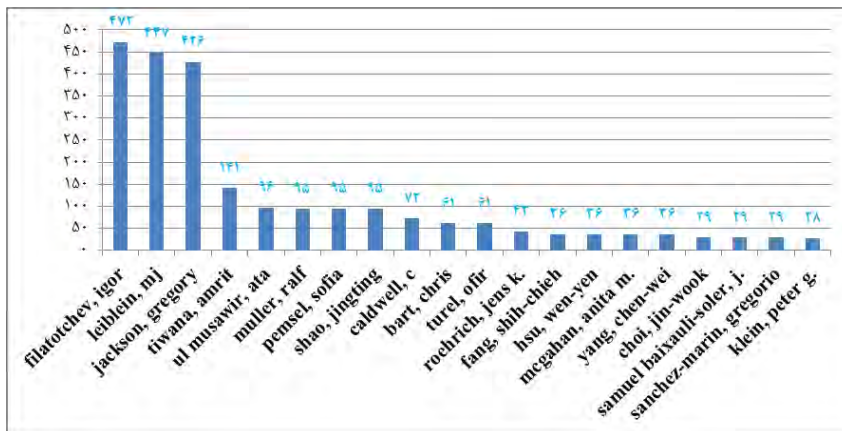
خود اختصاص داده‌اند. علاوه بر این، یافته‌ها نشان می‌دهند که حکمرانی سازمانی در عرصه اقتصادی و تجاری نسبت به حوزه‌های موضوعی دیگر توسط کنشگران علمی بیشتر بررسی شده است.

۴-۴. زبان بروندهای علمی

نمودار ۴- زبان بروندهای علمی حکمرانی سازمانی

نمودار (۴) نشان می‌دهد که بروندهای علمی به زبان انگلیسی، اسپانیایی، پرتغالی، فرانسوی، آلمانی و روسی منتشر شده‌اند و ۹۶ درصد از بروندهای علمی به زبان انگلیسی منتشر شده که بیانگر رایج و غالب بودن زبان انگلیسی در نشر آثار علمی در سطح جهان است.

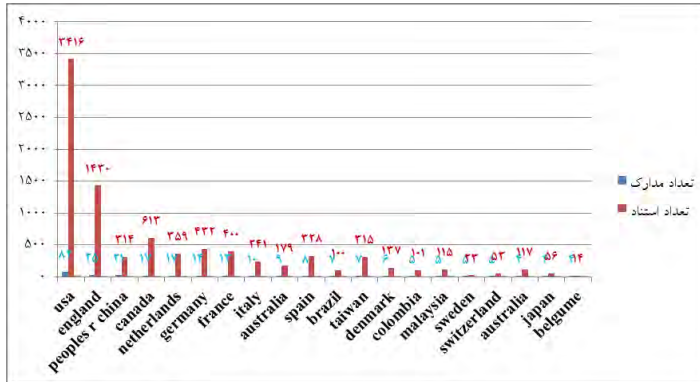

نمودار ۵- استناد نویسندگان بروندهای علمی حکمرانی سازمانی

نمودار (۵) نشان می‌دهد که نویسندگانی مانند فیلاتوتو^۱ از انگلیس با ۴۷۲، لیبلین^۲ از آمریکا

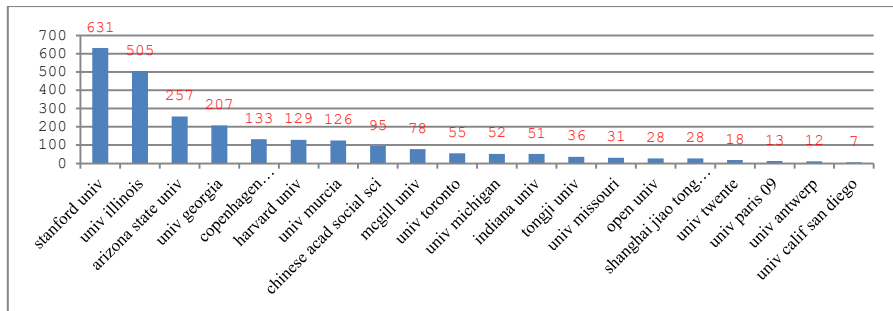
1. Philatoto
2. Leiblein

با ۴۴۷، جکسون^۱ از آلمان با ۴۲۶ و تیوانا از آمریکا با ۱۲۱ مورد، بیشترین استناد را در میان منتشرکنندگان مقاله‌های حکمرانی سازمانی داشته‌اند.

نمودار ۶- استناد کشورهای منتشرکننده پرونده‌های علمی حکمرانی سازمانی

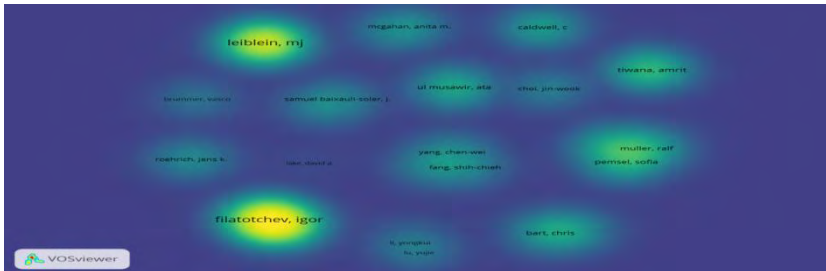
نمودار (۶) نشان می‌دهد که کشورهای آمریکا با ۸۲ مدرک و ۳۴۱۶ استناد، انگلیس با ۲۵ مدرک و ۱۴۳۰ استناد، چین با ۲۱ مدرک و ۳۱۴ استناد، کانادا با ۱۷ مدرک و ۶۱۳ استناد، هلند با ۱۷ مدرک و ۳۵۹ استناد، آلمان با ۱۷ مدرک و ۴۳۲ استناد و فرانسه با ۱۳ مدرک و ۴۰۰ استناد بیشترین پرونده‌های علمی و استناد را در میان کشورهای دیگر دارند. کشورهای ایتالیا، استرالیا، اسپانیا، برزیل، تایوان، دانمارک، کلمبیا، مالزی، سوئد، سوئیس، ژاپن و بلغارستان نیز در جایگاه بعدی قرار دارند. علاوه بر این، نتایج نشان می‌دهد که نامی از ایران در میان کشورهای منتشرکننده پرونده‌های علمی نیست. بنابراین، به سیاستگذاران علمی پیشنهاد می‌شود زمینه‌های لازم برای حمایت از نشر آثار علمی در حوزه حکمرانی سازمانی را فراهم کنند.

نمودار ۷- سازمان‌های منتشرکننده پرونده‌های علمی حکمرانی سازمانی

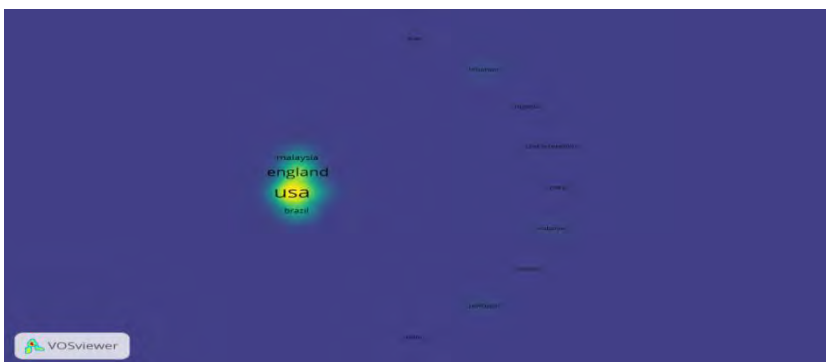
نمودار (۷) نشان می‌دهد که دانشگاه‌های استنفورد، ایلینویز، آریزونا، جورجیا، کپنهاگن و هاروارد به ترتیب با ۶۳۱، ۵۰۵، ۲۵۷، ۲۰۷، ۱۳۳ و ۱۲۹ مورد بیشترین استناد بروندادهای علمی حکمرانی سازمانی را داشته‌اند.

۴-۵. نقشه هم‌نویسندگی مولفان

شکل ۱- هم‌نویسندگی بروندادهای علمی حکمرانی سازمانی

شکل (۱) نشان می‌دهد که نقشه هم‌نویسندگی و همکاری علمی پژوهشگران حوزه حکمرانی سازمانی بسیار پراکنده بوده و تعاملات علمی میان کنشگران علمی این حوزه در جهان کمتر است. همچنین پژوهشگرانی مانند یانگ و فانگ^۱، پمسل و مولر^۲ و لی و لو^۳ بیشترین هم‌نویسندگی را در میان نویسندگان داشته‌اند.

شکل ۲- هم‌نویسندگی کشورهای منتشرکننده بروندادهای علمی حکمرانی سازمانی

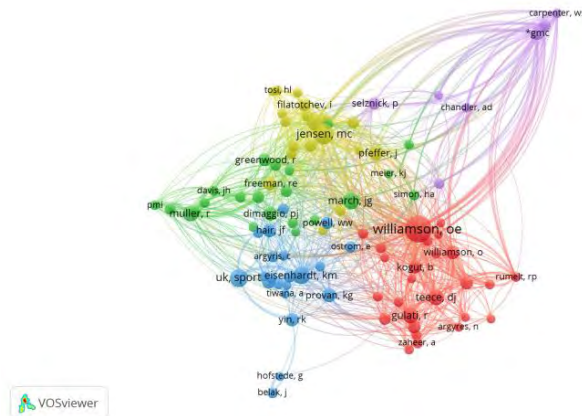
شکل (۲) نشان می‌دهد که نقشه هم‌نویسندگی کشورها در حوزه حکمرانی سازمانی ضعیف بوده

1. Yang & Fang
2. Pemsel & Muller
3. Li & Lu

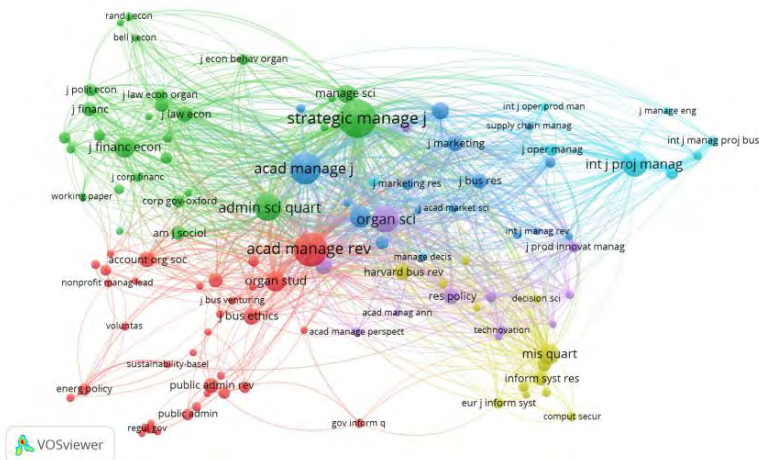

جدول (۱) نشان می‌دهد که نویسندگانی مانند ویلیامسون با ۸۵ استناد و قدرت کل پیوند ۳۵۸، جیمک با ۲۲ استناد و ۲۴۲ قدرت کل پیوند، و جنسن با ۴۷ استناد و قدرت کل پیوند ۱۱۸۳ دارای بیشترین ارتباط علمی و هم‌استنادی با نویسندگان دیگر هستند و نویسندگان دیگر در رتبه‌های بعدی قرار دارند. به عبارت دیگر، نقشه هم‌استنادی نویسندگان مطابق شکل (۴) است.

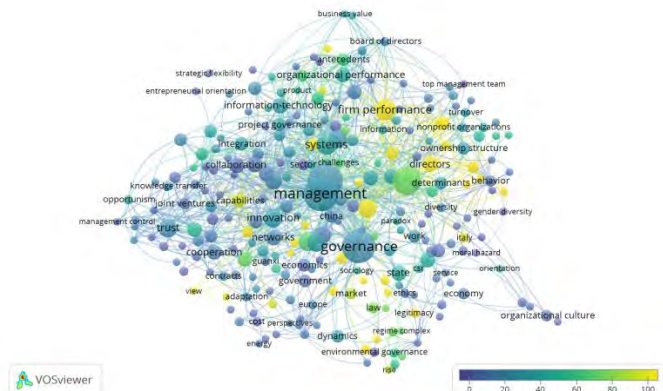
شکل ۴- هم‌استنادی نویسندگان برودادهای علمی حکمرانی سازمانی

شکل (۴) نشان می‌دهد که نقشه هم‌استنادی پژوهشگران حوزه حکمرانی سازمانی دارای پراکندگی زیادی است و نویسندگانی مانند ویلیامسون، جنسن، مولر، گالتی، تیس و مارش حلقه ارتباطی میان پژوهشگران در حوزه‌های مختلف علمی در زمینه حکمرانی سازمانی هستند و بیشترین میزان هم‌استنادی را نسبت به پژوهشگران دیگر داشته‌اند.

شکل ۵- هم‌استنادی منابع منتشرکننده حکمرانی سازمانی

شکل (۵) نشان می‌دهد که نقشه هم‌استنادی منابع منتشرکننده حوزه حکمرانی سازمانی دارای پراکندگی زیادی است و مجله‌های مدیریت استراتژیک، مدیریت آکادمیک و مجله آکادمی مدیریت، بیشترین هم‌استنادی را با منابع علمی دیگر داشته‌اند.

شکل ۶- هم‌رخدای کلیدواژه‌های حکمرانی سازمانی

شکل (۶) نشان می‌دهد که نقشه هم‌رخدای کلیدواژه‌های حکمرانی سازمانی دارای پراکندگی زیادی است و کلیدواژه‌های حکمرانی، مدیریت، نوآوری، سیستم‌ها، عملکرد سازمان‌ها و شرکت‌ها، اعتماد، شبکه‌ها، تکنولوژی اطلاعات و همکاری، بیشترین هم‌رخدای را با کلیدواژه‌های دیگر داشته‌اند که نشانگر اهمیت بسیار بالای این موضوعات در زمینه حکمرانی سازمانی است.

جدول ۲- مقایسه انتشار و استناد برودادهای علمی با شاخص‌های حکمرانی کشورها

کشور	تعداد مدرک	تعداد استناد	مسئولیت‌پذیری	ثبات سیاسی	اثربخشی حکمرانی	کیفیت نظارتی	قانون‌گرایی	کنترل فساد
آمریکا								
انگلیس								
چین								
کانادا								
هلند								
آلمان								
فرانسه								
ایتالیا								
اسپانیا								
تایوان								

جدول (۲) نشان می‌دهد که کشور هلند با انتشار ۱۷ برونداد علمی و ۳۵۹ استناد در شاخص مسئولیت‌پذیری (۹۶/۶۲)، اثربخشی حکمرانی (۹۷/۱۲)؛ کیفیت نظارتی (۹۶/۶۳)، قانون‌گرایی (۹۵/۱۹) و کنترل فساد (۹۷/۱۲)، و کانادا با داشتن ۱۷ برونداد علمی و ۶۱۳ استناد در شاخص ثبات سیاسی (۸۰/۱۹) بهترین عملکرد را نسبت به کشورهای دیگر داشته‌اند. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهند که کشور هلند علی‌رغم داشتن تولیدات علمی تقریباً چهار برابر کمتر از آمریکا در شاخص‌های حکمرانی سرآمد بوده است.

جدول ۳- مقایسه انتشار و استناد بروندادهای علمی با شاخص‌های حکمرانی کشورها

کشور	درصد مدارک	درصد استناد	میانگین شاخص‌های حکمرانی
آمریکا			
انگلیس			
کانادا			
آلمان			
هلند			
چین			
فرانسه			
اسپانیا			
تایوان			
ایتالیا			

جدول (۳) نشان می‌دهد که کشورهای هلند، کانادا، آلمان، انگلیس، تایوان، فرانسه، آمریکا، اسپانیا، ایتالیا و چین به ترتیب بهترین عملکرد را در شاخص‌های حکمرانی داشته‌اند. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهند که کشور تایوان با انتشار ۲/۸۱ درصد از بروندادهای علمی و استناد ۳/۶۰ درصدی به لحاظ شاخص‌های حکمرانی بهتر از کشورهای توسعه‌یافته مانند فرانسه، آمریکا، اسپانیا، ایتالیا و چین است و کشور چین نیز با انتشار ۸/۴۳ درصد از بروندادهای علمی و استناد ۳/۵۹ درصدی نسبت به کشورهای دیگر در شاخص‌های حکمرانی عملکرد ضعیفی داشته است.

جدول ۴- رابطه میان انتشار و استناد بروندادهای علمی با شاخص‌های حکمرانی کشورها

کشورها	تعداد مدرک	تعداد استناد	میانگین شاخص‌های حکمرانی	میزان همبستگی بین مدارک و شاخص‌های حکمرانی	میزان همبستگی بین استناد و شاخص‌های حکمرانی
۲۰	۲۴۹	۸۷۴۳	۷۹,۵۹	-۰,۴	-۰,۰۹

براساس یافته‌های جدول (۴)، بین تعداد مدارک و شاخص‌های حکمرانی رابطه منفی وجود دارد؛

به این معنا که با افزایش و کاهش انتشار بروندهای علمی، شاخص‌های حکمرانی نیز کاهش و افزایش داشته‌اند. ولی بین استناد و شاخص‌های حکمرانی کشورها همبستگی و رابطه قوی مثبتی وجود دارد. بنابراین می‌توان گفت که میزان تولیدات علمی و استناد به آنها بر روی شاخص‌های حکمرانی اثرگذار هستند و برعکس عملکرد بهتر کشورها در شاخص‌های حکمرانی برای افزایش انتشار و استناد به بروندهای علمی مؤثر است.

۵. نتیجه‌گیری

حکمرانی سازمانی ابزاری برای کنترل، هدایت و نظارت بر سازمان است که علی‌رغم مطرح شدن آن در دهه ۱۹۶۰ آنچنان که باید مورد توجه کنشگران علمی در حوزه‌های مختلف قرار نگرفته است. نتایج نشان داد که روند نشر بروندهای علمی حوزه حکمرانی سازمانی صعودی بوده و این مفهوم در سال‌های اخیر مورد نقد و بررسی و توجه کنشگران علمی در زمینه‌های مختلف مانند حوزه‌های اقتصادی، مدیریت عمومی، قانون دولتی، علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، علوم اجتماعی، روابط بین‌الملل، علوم کامپیوتر، علوم زیست‌محیطی، آموزشی، علم و فناوری، مهندسی، روانشناسی، جامعه‌شناسی، کشاورزی، خدمات بهداشتی، حوزه‌های عمومی و مسائل اجتماعی قرار گرفته است که این نتایج با نتایج پژوهش‌های بیک‌زاد و زارع‌دیزج (۱۳۹۷) و وارث (۲۰۰۱) همسو است. شاید دلایل توجه به این موضوعات و بررسی آنها توسط کنشگران علمی را در بحران‌های ناشی از مسائل اجتماعی، اقتصادی، تجاری، سیاسی، فنی، معیشتی، زیستی، روانی، طبیعی، عدم قانون‌گرایی، شفافیت، نابرابری و بی‌عدالتی در جهان دانست که باعث توجه به حکمرانی در این زمینه‌ها شده است. به عبارت دیگر، می‌توان گفت که منشأ حکمرانی در حوزه‌های مختلف ناشی از بررسی مسائل و چالش‌های موجود در آن حوزه با رویکر فرامدیتریتی است.

همچنین نتایج نشان داد که همانند نتایج پژوهش دوریسین و پوزن (۲۰۰۹) بیشتر بروندهای علمی توسط کشورهای توسعه‌یافته و مؤسسات آنها منتشر شده و نقشه هم‌نویسندگی و همکاری علمی پژوهشگران، کشورها، سازمان‌ها و مجله‌های حوزه حکمرانی سازمانی بسیار پراکنده است و تعاملات علمی میان کنشگران علمی این حوزه در سطح جهانی کمتر است. اما نتایج همانند پژوهش کرمانیان و همکاران (۲۰۱۹) نشان داد که تعاملات و همکاری‌های علمی میان کنشگران علمی در کشورهای توسعه‌یافته و مراکز علمی و دانشگاه‌های آنها نسبت به کشورهای دیگر بیشتر بوده و میان شاخص‌های حکمرانی و انتشار و استناد به بروندهای علمی، رابطه وجود دارد که شاید بتوان دلایل آن را داشتن سابقه طولانی دموکراسی و نهادهای مدنی قدرتمند، استقلال قوا و حاکمیت قانون، فرهنگ پرسشگری و انتقادپذیری و رسانه‌های آزاد و قدرتمند در این کشورها دانست که باعث شده

حکمرانی خوب سازمانی در فرهنگ این کشورها نهادینه شده و حاکمیت قانون به طور جدی تری اجرا شود و منجر به پاسخگویی و شفافیت بیشتر در آنها در سطوح مختلف گردد که این نتایج با نتایج پژوهش‌های یگانگی، الوانی و معمارزاده‌طهران (۱۳۹۵) و حاتمله و سلامه (۲۰۱۷) همسو است. همچنین در فرهنگ سیاسی و اجتماعی کشورهای توسعه‌یافته، روحیه پرسشگری و انتقادپذیری نسبت به مسئولین و نخبگان حاکم قوی‌تر بوده و رسانه‌های آزاد و مستقل در آنها نقش مهمی در نظارت بر عملکرد سازمان‌ها و افشای فساد و سوء مدیریت دارند، که این امر سبب حکمرانی بهتر و پاسخگویی بیشتر و بهبود حکمرانی سازمانی می‌شود. علاوه بر این، علل اصلی عملکرد بهتر کشورهای توسعه‌یافته در شاخص‌های حکمرانی و تعاملات و همکاری‌های علمی بیشتر پژوهشگران آنها با یکدیگر، سرمایه‌گذاری و اختصاص بودجه بیشتر در تحقیق و توسعه، دسترسی به فناوری‌های پیشرفته، داشتن شبکه‌های همکاری بین‌المللی فعال، زیرساخت‌های پژوهشی قوی‌تر و فرهنگ بالای همکاری علمی میان کنشگران علمی است که باعث می‌شود پژوهشگران امکانات و ابزارهای بهتری برای انجام پژوهش‌های مشترک، برقراری ارتباط و همکاری بیشتر، فرهنگ گسترده همکاری‌های علمی و به اشتراک‌گذاری دانش با یکدیگر داشته باشند.

نتایج هم‌رخدادی کلیدواژه‌های حکمرانی سازمانی نشان داد که موضوعاتی مانند حکمرانی، مدیریت، نوآوری، سیستم‌ها، عملکرد سازمان‌ها و شرکت‌ها، اعتماد، شبکه‌ها، تکنولوژی اطلاعات و همکاری، نقش مؤثری در حکمرانی سازمانی دارند که این نتایج با نتایج پژوهش‌های عباسی، محمودی و آقاجان‌تبار (۱۳۹۸)، براتلو (۱۴۰۲) و روهریش و همکاران (۲۰۲۰) همسو است. همچنین همانند نتایج پژوهش محمودی و آقائی‌روزبهنائی (۱۴۰۱)، موضوع نوآوری و فناوری، پیشران اصلی تحقق حکمرانی به ویژه حکمرانی الکترونیک مؤثر در سازمان‌ها هستند و می‌توانند به ارتقای شفافیت و اطلاع‌رسانی سازمانی از طریق پایگاه‌های داده، اینترنت و وبسایت‌های سازمانی کمک کنند؛ اطلاعات را در سراسر سازمان دسترس‌پذیر نمایند؛ به بهبود عملکرد فرایندهای مدیریتی، مانند گزارش‌دهی و کنترل بهتر فرایندهای سازمانی منجر شوند؛ مسیرهای جدیدی برای ارتباط و همکاری بین اعضای یک سازمان فراهم کنند؛ و در نهایت به تسریع و تسهیل فرایندهای حکمرانی، و افزایش بهره‌وری، کارایی و اثربخشی منجر شوند.

۶. پیشنهادهای پژوهش

باتوجه به اهمیت موضوع حکمرانی سازمانی در موفقیت کشورهای دنیا به ویژه ایران، برای حکمرانی بهتر سازمان‌ها پیشنهاد می‌شود: کنشگران علمی به موضوعات کاربردی نوآورانه و فناورانه در حکمرانی مؤثرتر سازمان‌ها بپردازند؛ تعاملات و همکاری‌های علمی میان کنشگران علمی در

حوزه حکمرانی سازمانی گسترش داده شود؛ موانع همکاری‌های علمی میان کنشگران علمی در سطح ملی و بین‌المللی برداشته شود؛ فعالیت‌های پژوهشی بر مبنای مولفه‌های نظام حکمرانی سازمانی تقویت گردد؛ داوری علمی به منظور ارتقای کیفیت بروندهای علمی و مجله‌ها ساماندهی شود. همچنین با توجه به محدودیت‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود، در پژوهش‌های آتی به دلیل نبود برنامه درسی حکمرانی سازمانی در ایران، سرفصل‌های درسی متناسب با موضوع حکمرانی سازمانی در مراکز علمی ایران طراحی شود. برای ترسیم نقشه جامع علمی در این حوزه، نقشه‌های علمی دیگری براساس بروندهای علمی منتشر شده در پایگاه‌های استنادی دیگر ترسیم شود. کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه‌یافته برای افزایش بروندها و استنادپذیری آثار خودشان از کشورهای پیشرو در حوزه حکمرانی سازمانی الگوبرداری کنند. برای افزایش اثربخشی بروندهای علمی بر شاخص‌های حکمرانی و بالعکس سیاستگذاری درست علمی بر مبنای ظرفیت‌های موجود انجام شود. از نتایج بروندهای علمی حکمرانی سازمانی برای ارتقای شاخص‌های حکمرانی سازمانی استفاده شود. برای جلب توجه و جذب کنشگران علمی به موضوع حکمرانی سازمانی، همایش‌های ملی و بین‌المللی مختلف جهت بحث و بررسی موضوعات و مسائل حوزه حکمرانی سازمانی برگزار شود. برای افزایش اثربخشی بروندهای علمی حوزه حکمرانی سازمانی، مأموریت‌ها و اهداف نظام علم و فناوری به صورت شفاف بیان شوند. نظام علمی حکمرانی سازمانی متناسب با نتایج بروندهای علمی طراحی و پیاده‌سازی شود. از نتایج بروندهای علمی برای حکمرانی مناسب سازمانی، توانمندسازی و ارتقای بهره‌وری و کارایی در بخش صنعتی، تولیدی، خدماتی و عمومی استفاده شود. برای افزایش بروندهای علمی باکیفیت در این حوزه، سرمایه‌گذاری‌های پژوهشی لازم توسط همه کشورهای جهان به ویژه کشورهای در حال توسعه و توسعه‌نیافته افزایش داده شوند. برای رفع موانع پژوهشی موجود در این زمینه، آسیب‌شناسی پژوهش‌های این حوزه توسط مراکز علمی و تحقیقاتی مختلف انجام شود. نظام پاداش علمی متناسب با عملکرد کنشگران علمی برای انجام پژوهش‌های کاربردی و جدید طراحی گردد.

منابع

- براتلو، ف. (۱۴۰۲). شناخت چهارچوب مفهومی حکمرانی سازمانی با استفاده از روش فراترکیب. *حکمرانی و توسعه*، ۳(۱): ۱۲۱-۱۴۴.
- بیکزاد، ج.، زارع‌دیزج، ع. (۱۳۹۷). *مروری بر مفاهیم و تئوری‌های حکمرانی سازمانی مطلوب*. در: تهران: کنگره ملی تحقیقات بنیادین در مدیریت اقتصاد و حسابداری.
- جلودارلو، پ. (۱۳۹۵). *بررسی رابطه بین دولت الکترونیک و حکمرانی خوب سازمانی با بهبود عملکرد کارکنان سازمان امور مالیاتی استان اردبیل*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمی، اردبیل.
- جمشیدی، ع.، عباسی، ه.، سید عامری، م. (۱۳۹۹). اثر حکمرانی سازمانی بر رفتار نوآورانه کارشناسان وزارت ورزش و جوانان ایران با نقش تعدیل‌کنندگی اعتماد سازمانی. *پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی*، ۹(۲): ۲۳-۴۰.
- سید عامری، م.، عباسی، ه.، جمشیدی، ع. (۱۳۹۸). تبیین اثر ظرفیت جذب، حکمرانی سازمانی و سایش اجتماعی بر رفتار نوآورانه کارکنان وزارت ورزش و جوانان ایران. *پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی*، ۹(۱۷): ۱-۱۷.
- عباسی، ف.، محمودی، ج.، آقاجان‌تبار، م. (۱۳۹۸). *پژوهش در حکمرانی الکترونی. آینده‌پژوهی مدیریت*، ۳۰(۱): ۱۵-۳۰.
- عزب‌دفتر، آ.، رجبی‌فرجاد، ح. (۱۳۹۸). تأثیر حکمرانی خوب بر سلامت سازمانی با توجه به نقش میانجی رفتار سیاسی. *چشم‌انداز مدیریت دولتی*، ۱۱۰(۱): ۱۴۱-۱۶۹.
- علیپور، م. (۱۳۹۳). *تأثیر رهبری خدمتگزار بر حکمرانی خوب سازمانی در دانشگاه پیام نور*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه پیام نور، واحد غرب تهران.
- غفاری، ر. (۱۳۹۷). *شایستگی مدیران سازه‌ای بنیادین در تحقق حکمرانی خوب سازمانی و مدیریت منابع انسانی سبز در ادارات کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی در شمال کشور*. *رفاه اجتماعی*، ۱۸(۷۰): ۲۴۱-۲۶۹.
- محمودی، ج.، آقایی‌روزبهبانی، ا. (۱۴۰۱). *خوشه‌های موضوعی در حوزه دانشی حکمرانی سازمانی*. *پژوهش‌های مدیریت در ایران*، ۲۶(۲): ۴۳-۶۹.
- معمارزاده طهران، غ.، کاوه، ک. (۱۳۸۹). *بررسی نقش رفتار شهروندی سازمانی در تحقق حکمرانی سازمانی مطلوب*. در: تهران: هشتمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، دانشگاه صنعتی شریف.
- یگانگی، ع.، الوانی، س.م.، معمارزاده‌طهران، غ. (۱۳۹۵). *اولویت‌بندی شاخص‌های حکمرانی خوب در سازمان‌های کارا* (مطالعه موردی: شعب بانک رفاه استان قزوین). *خط‌مشی‌گذاری عمومی در مدیریت*، ۱۷(۱): ۱-۹.

References

- Abbasi, F., Mahmoudi, J. & Aghajan Tabar, M. (2019). Research in e-governance. *Future Studies in Management*, 30(1): 15-30. [in persian]
- Alipour, M. (2014). *The impact of servant leadership on good organizational governance at Payame Noor University*. Master's thesis. Payame Noor University, West Tehran Branch. [in persian]
- Azab-Dafter, A. & Rajabi-Farjad, H. (2019). The impact of good governance on organizational health considering the mediating role of political behavior. *Public Management Perspective*, 10(1): 141-169. [in persian]
- Baratlou, F. (2023). Understanding the conceptual framework of organizational governance using meta-synthesis. *Governance and Development*, 3(1): 121-144. [in persian]
- Beikzad, J. & Zare-Dizaj, A. (2018). *A review of concepts and theories of optimal organizational governance*. In: Tehran: National Congress of Fundamental Research in Management, Economics,

- and Accounting. [in persian]
- Crowther, D. & Seifi, Sh. (2017). Modern Organizational Governance: Re-Examining Governance: The Evidence. *Developments in Corporate Governance and Responsibility*, no.12: 3-15.
- Durisin, B. & Puzone, F. (2009). Maturation of corporate governance research 1993–2007: An assessment. *Corporate Governance: An International Review*, 17(3): 266-291.
- Erturk, I., Froud, J., Johal, S. & Williams, K. (2004). Corporate Governance and Disappointment. *Review of International Political Economy*, 11(4): 677-713.
- Filatotchev, I. & Boyd, B. (2009). Taking Stock of Corporate Governance Research While Looking to the Future. *Corporate Governance: An International Review*, no. 17: 257-265.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-8683.2009.00748.x>.
- Ghaffari, R. (2018). Fundamental competencies of managers in achieving good organizational governance and green human resource management in the General Directorates of Cooperation, Labor, and Social Welfare in the north of the country. *Social Welfare*, 18(70): 241-269. [in persian]
- Hatamleh, A.M. & Salameh, K.M. (2017). *The Application Degree of Administrative Accountability and Organizational Governance, and the Relationship between them in the Directorates of Education in Jordan from the Viewpoint of its Administrative Leaders*. Ministry of Education, Jordan Yarmouk University, Jordan.
- Jamshidi, A., Abbasi, H. & Seyed Ameri, M.H. (2020). The effect of organizational governance on innovative behavior of experts in the Ministry of Sports and Youth of Iran with the moderating role of organizational trust. *Applied Research in Sports Management*, 9(2): 23-40. [in persian]
- Jelodarlo, P. (2016). *Investigating the relationship between e-government and good organizational governance with the improvement of employee performance in the Ardabil Province Tax Affairs Organization*. Master's thesis. Islamic Azad University, Germe Branch, Ardabil. [in persian]
- Kermanian, M., Rafiei, S., Keyvanfar, H. & Sadi-Nezhad, S. (2019). Corporate Governance: A scientometric analysis. *Accounting*, 5(4): 153-168.
- Mahmoudi, J. & Aghaei-Rouzbahai, A. (2022). Thematic clusters in the knowledge domain of organizational governance. *Management Research in Iran*, 26(2): 43-69. [in persian]
- Memarzadeh Tehran, G. & Kamyar, K. (2010). *Examining the role of organizational citizenship behavior in achieving optimal organizational governance*. In: Tehran: Eighth International Management Conference, Sharif University of Technology. [in persian]
- Roehrich, J.K. & et al. (2020). Inter-organizational governance: a review, conceptualisation and extension. *Production Planning & Control*, 31(6): 453-469.
<https://doi.org/10.1080/09537287.2019.1647364>
- Sadatmoosavi, A., Tajadini, O., Khasseh, A. & Shabani, A. (2021). A Qualitative Study of the Process of Knowledge Utilization in the Social Sciences. *International Journal of Information Science and Management*, 19(2): 109-123
- Seyed Ameri, M.H., Abbasi, H. & Jamshidi, E. (2019). Explaining the effect of absorptive capacity, organizational governance, and social erosion on the innovative behavior of employees in the Ministry of Sports and Youth of Iran. *Contemporary Research in Sports Management*, 9(17): 1-17. [in persian]
- Shleifer, A. & Vishny, R.W. (1997). A survey of corporate governance. *Journal of Finance*, 1(52): 737-783.

- Vares, S.H. (2001). The post paradigm approach to public administration. *Journal of management knowledge*, 5(5): 51-82.
- Yeganeh, A., Alvani, S.M. & Memarzadeh Tehran, G. (2016). Prioritizing good governance indicators in efficient organizations (Case study: Refah Bank branches in Qazvin Province). *Public Policy in Management*, 7(1): 1-9. [In Persian]
- Zwikeal, O. & Smyrk, J. (2015). Project governance: Balancing control and trust in dealing. with risk. *International Journal of Project Management*, 33(4): 852-862.